

Zemkopības ministrija

VALSTS PĒTĪJUMU PROGRAMMA
«VIETĒJO RESURSU IZPĒTE UN ILGTSPĒJĪGA
IZMANTOŠANA LATVIJAS ATTĪSTĪBAI»
2023.-2025. GADAM

2024.gada 27.jūlijs

Zemkopības ministrija

Par Valsts pētījumu programmu (VPP)

2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumi
Nr. 560 «Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība»

Programma ir **nozares ministrijas valsts pasūtījums**, kuru īsteno pētniecības ietvaros, lai radītu jaunas zināšanas, prasmes un inovācijas, attīstītu jaunus produktus, procesus un pakalpojumus nozaru problēmu risināšanai un stratēģisko attīstības mērķu sasniegšanai.

Zemkopības ministrija

«Vietējo resursu izpēte un ilgtspējīga izmantošana Latvijas attīstībai» 2023.-2025. gadam

Apstiprināta ar Ministru kabineta 2023. gada 9. augusta rīkojumu Nr. 502 "Par valsts pētījumu programmu "Vietējo resursu izpēte un ilgtspējīga izmantošana Latvijas attīstībai" 2023.-2025. gadam

Programmas īstenošanas periods ir no 2023. līdz 2025. gadam ar kopējo finansējumu **4 milj. EUR.**, pētniecībai paredzētais finansējums ir **3,84 milj.Eur.**

Programma tiek īstenota sadarbībā ar Latvijas Zinātnes padomi.

Zemkopības ministrija

«Vietējo resursu izpēte un ilgtspējīga izmantošana Latvijas attīstībai» 2023.-2025. gadam

Ilgtspējīga lauksaimniecības, tostarp zivsaimniecības resursu izmantošana nekaitīgas, kvalitatīvas un veselīgas pārtikas ražošanai Latvijā

Mērķis: papildināt zināšanu bāzi par lauksaimniecības resursu ilgtspējīgas izmantošanas tehnoloģijām kvalitatīvu pārtikas izejvielu ražošanā, pārstrādē, kā arī izejvielu un produktu kontrolē Latvijā, lai nodrošinātu patērētājus ar veselīgiem un drošiem vietējās izcelsmes pārtikas produktiem, veicinot lauksaimniecības un pārtikas nozaru izaugsmi un konkurētspēju.

Ražošanas metodes

- o ilgtspējīgas, kvalitatīvas un konkurētspējīgas lauksaimniecības produkcijas ražošanas attīstība vidi saudzējošā lauksaimniecībā

Sociālekonomiskā ietekme

- o Eiropas Zaļā kursa ietekmes sociālais un ekonomiskais aspekts Latvijas lauksaimniecībā, lauku telpā un jaunu zināšanu radīšana ilgtspējīgas bioekonomikas, un lauku telpas attīstībai

Pārtikas ražošana, dzīvnieku veselība un labturība

- o jaunu zināšanu, pieeju un metožu attīstīšana nekaitīgas un kvalitatīvas pārtikas un dzīvnieku barības aprites veicināšanai, kā arī dzīvnieku veselības, labturības un aizsardzības līmeņa paaugstināšanai, un apdraudējuma samazināšanai sabiedrības veselībai, un viedei atbilstoši principam "viena veselība", vienlaikus sekmējot tehnoloģisko risinājumu, un jaunu produktu attīstību augstvērtīgu, un konkurētspējīgu pārtikas produktu ražošanai

Zivsaimniecība

- o integrētas pieejas īstenošana iekšējo ūdeņu ilgtspējīgas zivsaimnieciskās produktivitātes izmantošanas un augstvērtīgu ekosistēmas pakalpojumu nodrošināšanai

Inovatīva meža apsaimniekošana un jauni meža pakalpojumi, produkti un tehnoloģijas Latvijas izaugsmei

Mērķis: nodrošināt mežsaimniecības ilgtspējību un racionāli izmantot Latvijas mežu resursus globālajā tirgū konkurētspējīgu produktu ražošanai, vienlaicīgi saglabājot bioloģisko daudzveidību un meža sociālo lomu nākošajām paaudzēm.

Ražošanas metodes

- o meža apsaimniekošanas paņēmieni attīstība, uzlabojot meža produktivitāti un spēju pildīt klimata pārmaiņu mazināšanas lomu ilgtermiņā, pastiprinot bioloģiskās daudzveidības vērtību integrēšanu un vienlaikus veicinot dažādu meža ekosistēmas produktu, un pakalpojumu radīšanu mainīdā vidē

Sociālekonomiskā ietekme

- o dažādiem mērķiem paredzēta meža teritoriju apsaimniekošanas attīstības, jaunu meža pakalpojumu, produktu un tehnoloģiju sociālekonomisko aspektu, tostarp sabiedrības ieguvumu, analīze un ieteikumu izstrāde

Resursu pārstrāde un inovācijas

- o aprites meža bioekonomikas attīstība, kā arī inovatīvu tehnoloģiju un produktu izstrāde vietējo meža resursu izmantošanai konkurētspējīgu un ilgtspējīgu produktu ražošanā, sekmējot racionālu koksnes izmantošanu un attīstot koka būvniecību atbilstoši Zaļā kursa nostādņiem

Programmas realizācija

Zemkopības ministrija

Programmu plānots īstenot **divos projektos** apakšprogrammu līmenī:

PROJEKTS_1

«Ilgtspējīga lauksaimniecības, tostarp zivsaimniecības, resursu izmantošana nekaitīgas, kvalitatīvas un veselīgas pārtikas ražošanai Latvijā»

ar kopējo finansējumu **2,04 milj. EUR.**

PROJEKTS_2

«Inovatīva meža apsaimniekošana un jauni meža pakalpojumi, produkti un tehnoloģijas Latvijas izaugsmei»

ar kopējo finansējumu **1,8 milj. EUR.**

Konkursa nolikums paredz trīs izvērtēšanas posmus, t.sk.:

VIII. Projektu pieteikumu izvērtēšana pēc nozares specifiskajiem kritērijiem

Zemkopības ministrija

1. ilgtspējīgas, kvalitatīvas un konkurētspējīgas lauksaimniecības produkcijas ražošanas attīstība vidi saudzējošā lauksaimniecībā.

- 1.1. analizēt samazinātas sintētisko AAL slodzes ietekmi uz plašāk audzēto laukaugu - ziemas kviešu produktivitāti un ražas kvalitāti, salīdzinot videi draudzīgākus tehnoloģiju moduļus integrētajā audzēšanas sistēmā un veicot to testēšanu atšķirīgos LV reģionos;
- 1.2. izpētīt saimnieciski nozīmīgāko augļukoku, krūmogulāju un dārzeņu audzēšanas tehnoloģiskos elementus iekļaujot viedos risinājumus, sintētisko augu aizsardzības līdzekļu lietojuma mazināšanai;
- 1.3. izpētīt jaunus vai maz pētītus pākšaugu un dārzaugu patogēnus saistībā ar klimata un audzēšanas tehnoloģiju izmaiņām.

Zemkopības ministrija

2. Eiropas Zaļā kursa ietekmes sociālais un ekonomiskais aspekts Latvijas lauksaimniecībā un lauku telpā, kā arī jaunu zināšanu radīšana ilgtspējīgas bioekonomikas un lauku telpas attīstībai

2.1. sagatavot priekšlikumus risinājumiem ilgtspējīgas un dzīvotspējīgas lauksaimniecības nozares attīstībai pie dažādiem Zaļā kursa mērķu sasniegšanas scenārijiem, veicot:

- novērtējumu par lauksaimniecisko darbību vistiešāk ietekmējošo Zaļā kursa izaicinājumu īstenošanai atbilstošākajām saimniekošanas praksēm Latvijā, vērtējot gan jau ieviestās prakses, gan papildus nepieciešamos pasākumus Zaļā kursa mērķu sasniegšanai, un to ietekmi uz saimniecību ienākumiem, ražošanu, tirdzniecību, konkurētspēju, nodarbinātību un lauku telpu;
- novērtējumu par Zaļā kursa mērķu sasniegšanai identificēto atbilstošāko saimniekošanas prakšu īstenošanas izmaksu un ieguldījumu sloga sadalījumu starp iesaistītajām pusēm (lauksaimnieki, patērētāji, valsts pasākumi, ES fondi);
- novērtējumu par Latvijas priekšrocībām un trūkumiem, salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm, ar lauksaimniecisko darbību vistiešāk saistīto Zaļā kursa mērķu sasniegšanā.

Zemkopības ministrija

3. jaunu zināšanu, pieeju un metožu attīstīšana nekaitīgas un kvalitatīvas pārtikas un dzīvnieku barības aprites veicināšanai, kā arī dzīvnieku veselības, labturības un aizsardzības līmeņa paaugstināšanai un apdraudējuma samazināšanai sabiedrības veselībai un videi atbilstoši principam "viena veselība", vienlaikus sekmējot tehnoloģisko risinājumu un jaunu produktu attīstību augstvērtīgu un konkurētspējīgu pārtikas produktu ražošanai

3.1. analizēt antimikrobiālās rezistences attīstības sasaisti ar antibiotiku lietošanu liellopu un cūku novietnēs, pētīt nozīmīgāko infekciju ierosinātāju izplatību, lai paplašinātu esošās zināšanas un rastu jaunus risinājumus rezistences radītā apdraudējuma samazināšanai;

3.2. veikt Latvijas iedzīvotāju (vecuma grupa 19-64 gadi) pārtikas patēriņa datu iegūšanu, par rūpnieciski ražotiem un mājas apstākļos ražotiem alkoholiskajiem un bezalkoholiskajiem dzērieniem, īpaši pievēršot uzmanību dzērieniem ar pievienotiem augiem vai to produktiem, uztura bagātinātājiem, kā arī Latvijai raksturīgiem produktiem - tējām, zivju un gaļas kūpinājumiem. Lai sekmētu nekaitīgas pārtikas apriti un veicinātu apdraudējuma samazināšanu sabiedrības veselībai, veikt ekspozīcijas novērtējumu par potenciālajām bīstamībām iepriekš minētajās produktu grupās. Salīdzināt un izvērtēt iegūtos patēriņa datus un ekspozīcijas novērtējuma rezultātus ar datiem līdzšinējās Latvijas pētījumu publikācijās;

3.3. radīt jaunas zināšanas ilgtspējīgas pārtikas sistēmas (un pārtikas ražošanas blakusproduktu pārstrāde augstvērtīgos un pārtikas aprites normatīvajiem aktiem atbilstošos produktos, saglabājot bioloģiski aktīvos savienojumus) nodrošināšanai un videi draudzīgu un pārstrādājamu iepakojuma materiālu lietojumam pārtikā.

Zemkopības ministrija

4. integrētas pieejas īstenošana iekšējo ūdeņu ilgtspējīgas zivsaimnieciskās produktivitātes izmantošanas un augstvērtīgu ekosistēmas pakalpojumu nodrošināšanai

4.1. saimnieciski vērtīgo ezeru zivju krājuma novērtējuma integrētas metodes izstrāde, izmantojot atpūtas, komerciālās un zinātniskās zvejas (zvejas rīku, hidroakustisko mērījumu un elektrozveja) datus

4.2. saimnieciski vērtīgo zivju, kā pārtikas produkta, piesārņojuma un uzturvērtības riska-ieguvuma attiecības analīze

Zemkopības ministrija

5. meža apsaimniekošanas paņēmieni attīstība, uzlabojot meža produktivitāti un spēju pildīt klimata pārmaiņu mazināšanas lomu ilgtermiņā, pastiprinot bioloģiskās daudzveidības vērtību integrēšanu un veicinot dažādu meža ekosistēmas produktu un pakalpojumu radīšanu mainīgā vidē

5.1. priežu mežaudžu atjaunošanas un apsaimniekošanas metožu ietekme uz ģenētisko daudzveidību. Priežu mežu adaptācijas kapacitātes paaugstināšana ar meža selekcijas metodēm;

5.2. priežu mežaudžu ražības un platības izmaiņu cēloņsakarības. Rekomendācijas dabai tuvākiem priežu mežu apsaimniekošanas paņēmieniem. Rekomendācijas priežu mežaudžu ieaudzēšanai rekultivējamās platībās. Dažādu koku augšanas apstākļu uzlabošanas pasākumu mijiedarbība un ietekme uz priežu kokaudžu produktivitāti un kvalitāti;

5.3. priežu mežu ekosistēmu veselību un kokaudzi ietekmējošo biotisko riska faktoru ietekmes noskaidrošana, rekomendācijas priežu mežu vitalitātes paaugstināšanai;

5.4. rekomendācijas aizsargājamo sugu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai saimnieciskajos priežu mežos. Mežsaimniecības ietekme uz vidi – kvantitatīvs priežu mežu apsaimniekošanas cikla ietekmes vērtējums.

Zemkopības ministrija

6. dažādiem mērķiem paredzētu meža teritoriju apsaimniekošanas attīstības, jaunu meža pakalpojumu, produktu un tehnoloģiju sociālekonomisko aspektu, tostarp sabiedrības ieguvumu, analīze un ieteikumu izstrāde

6.1. ilgtermiņa prognozēs un zinātniskajos datos balstīts aprēķins par saimniecisko priežu mežu apsaimniekošanas aprobežojumu scenāriju ilgtermiņa ietekmi uz sociālekonomiskajiem aspektiem.

Zemkopības ministrija

7. aprites meža bioekonomikas attīstība, kā arī inovatīvu tehnoloģiju un produktu izstrāde vietējo meža resursu izmantošanai konkurētspējīgu un ilgtspējīgu produktu ražošanā, sekmējot racionālu koksnes izmantošanu un attīstot koka būvniecību atbilstoši zaļā kursa nostādnēm

- 7.1. tehnoloģijas un produkti koksnes materiālu pielietošanas iespēju paplašināšanai būvniecībā atbilstoši Eiropas Zaļā kursa nostādnēm;
- 7.2. biorafinēšanas tehnoloģijas kompleksai mežu resursu izmantošanai augstākas pievienotās vērtības produktu ieguvei;
- 7.3. koksnes apstrādes un pārstrādes atlikumu izmantošana polimērkompozītu un izolācijas materiālu ieguvei;
- 7.4. oriģināli risinājumi inovatīviem produktiem uz mežizstrādes blakus plūsmu, koksnes apstrādes un pārstrādes atlikumu un nekoksnes materiālu bāzes;
- 7.5. koksnes resursu izlietojuma efektivitātes un precizitātes celšana, viedo tehnoloģiju risinājumi.

Zemkopības ministrija

www.zm.gov.lv

www.facebook.com/Zemkopibasministrija

twitter.com/Zemkopibas_min

[instagram.com/zemkopibas_ministrija/](https://www.instagram.com/zemkopibas_ministrija/)